

Kas sukuria pasaulį?

Sankhyos pasekėjai sako, kad prakṛti (pradhāna) yra nepriklausoma materialioji pasaulio priežastis. kaip pienas, kuris yra negyvas daiktas, savaime virsta rūgpieniu.

Vaišešikos pasekėjai sako, kad atomai yra materialioji priežastis.

„Vedānta sūtra“ 1.1.2 sako: janmādy asya yataḥ - kūrimas, palaikymas ir naikinimas kyla iš Dievo (brahmano). Toliau „Vedānta sūtra“ paaiškina, kad Dievas yra pasaulio veiksmingoji (efektyvioji), medžiaginė (materialioji) ir instrumentinė priežastis. Tai reiškia, kad Vienintelė realybė yra Dievas. Tai jis sukuria dvasinį ir materialų pasaulį iš savęs ir savimi, amžinai egzistuojamas keturiais pavidalais: savo asmeniniu pavidalu (svarūpa), dvasiniu pasauliu ir skaitlingais pavidalais jame (tad rūpa vaibhāva), gyvomis esybėmis (jīva) ir materija (pradhāna).

Lokavat tu līlā kaivalyam – „Dievas kuria pasaulį neturėdamas jokie motyvo. Nes tokia jo prigimtis ir žaidimas.“ („Vedānta sūtra“ 2.1.33)

„Pradžioje, mano brangusis, buvo tik jis vienintelis ir nebuvo nieko kito. Jis pagalvojo: „lai aš tapsiu daugeliu. Lai aš išaugsiu.“ („Chandogya Upaniṣad“ 6.2.1)

„Pradžioje visa tai buvo savastis, viena pati; nebuvo nieko kito, nei vieno mirksinčio. Jis pagalvojo: „Aš paskleisiu pasaulius.“ Ir jis paskleidė šiuos pasaulius.“ („Aitareya Upaniṣad“ 1.1.2)

„Brahmanas yra materialioji priežastis taip pat, nes šis požiūris neprieštarauja iliustracijai ir pasiūlymui, kurie yra pateikiami aptariamame Upaniṣados posme.“ („Vedānta sūtra“ 1.4.23)

„Brahmanas yra operatyvioji ir materialioji visatos priežastis, nes yra teigiama, kad kūrimas vyksta jo valia ir ankstesnis kūrimas taip pat vyko jo valia.“ („Vedānta sūtra“ 1.4.24)

„Jis užsinorėjo: „lai aš tapsiu daugeliu, lai aš tapsiu daugeliu, Lai aš išaugsiu.“ Jis mąstė apie save (kaip žmogus, atliekantis atgailą). Po to kai jis taip mąstė, jis paskleidė (sukūrė) visa tai kas yra. Paskleidęs tai, jis įžengė į tai. Įžengęs į tai jis tapo sat (tai kas apreikšta) ir tyat (tai kas neapreikšta).“ („Taitirīya Upaniṣad“ 2.6.1)

„Abu dalykai yra teigiami tiesiogiai, todėl Brahmanas yra tiek materialioji tiek operatyvioji priežastis.“ („Vedānta sūtra“ 1.4.25)

„Kas buvo medis ir kas mediena iš tiesų, iš ko tas medis padarytas, iš ko jie sukūrė žemę ir dangų? Taip, savo dvasioje klausinėja išminčiai, ant ko jis stovėjo, kai jis įkurdino visus dalykus.“ Brahmanas buvo mediena, Brahmanas buvo medis iš kurio jie suformavo dangų ir žemę; Taip, garbūs išminčiai, sakau jums, jis stovėjo ant Brahmano, laikančio pasaulius. („g Veda“ 1.81.4) ir „Taitirīya Brahmana“ 2.8.9.6)

Čia klausimas ir atsakymas parodo, kad Brahmanas yra tiek materialioji tiek operatyvioji visatos priežastis. Medis čia reiškia materialioji priežastis, o jos pasekmės yra dangus ir žemė.

Pasaulio Viešpats sukūrė dangų ir žemę iš medžio, kuris buvo materialioji priežastis, o tas medis buvo Jis pats. „Jie sukūrė“ yra daugiskaita, bet prasmė yra "jis sukūrė.“ Daugiskaita naudojam vienam Viešpačiui yra leistina Vedose. Klausimas užduodamas pasauliečio požiūriu: kas buvo medis, kas buvo medžio atrama, kas buvo visatos atrama, kokias medžiagas ir instrumentus naudojo Brahmanas kurdamas. Į visus šiuos pasaulietinius klausimus pateikiamas transcendentinis atsakymas, kuris parodo, kad Brahmano negalima vertinti materialiu požiūriu. Jis yra transcendentinis savo atributais ir sandara, ir todėl Jis yra tiek operatyvioji, tiek materialioji visatos priežastis.

„Brahmanas yra operatyvioji ir materialioji visatos priežastis, nes jis pats save tokiu padaro transformuodamas save į visatą.“ („Vedānta sūtra“ 1.4.26)

Šiastrose Brahmanas yra aprašomas kaip operatyvioji ir materialioji pasaulio priežastis. Jis yra operatyvioji priežastis naudodamas savo galią, vadinamą parā śakti. Jis yra materialioji priežastis veikdamas per kitas dvi śakti, vadinamas aparā śakti ir avidyā śakti, kurios veikia

sieloje ir gamtoje (materijoje).

*Viena beformė esybė,
jos ketinimai niekam nežinomi,
kas savo skaitlingomis galiomis
kuria gausybę pavidalų;
Iš ko kyla pasauliai pradžioj
ir į ką galiausiai sugrįžta?
Lai jis mums duos aiškų supratimą*

(„Śvetaśvatara Upaniṣad“ 4.1)

Tad kalbant apie vieną ir tą patį Brahmaną, abi Jo galios teisingos: kaip operatyvioji priežastis Jis yra kūtastha – nekintantis, o kaip materialioji priežastis Jis yra parināmi – kintamas. Kaip turintis subtilią prigimtį jis yra veikėjas, o kaip turintis grubią prigimtį, Jis yra objektas.

„Brahmanas yra materialioji ir operatyvioji visatos priežastis, nes kai kurie tekstai Jį taip aprašo.“
(„Vedānta sūtra“ 1.4.27)

„Tas, kurį išminčiai vadina visų būtybių įsčiomis.“ („Mundaka Upaniṣad“ 1.1.6.)

„Autorius, Viešpats, Asmuo, Brahmanas, įsčios.“ („Mundaka Upaniṣad“ 3.1.6.)

Žodis „autorius“ parodo, kad jis yra operatyvioji priežastis, o žodis „įsčios“ parodo, kad jis taip pat yra materialioji priežastis. Žodis yoni arba įsčios visuomet parodo materialiąją priežastį. Kaip antai sakinyje „Žemė yra augalų ir medžių yoni arba įsčios.“

Kūdikio os ekspansijos:

Kūdikis - Aukščiausias Dievo Asmuo. Jis mėgaujasi Savo transcendentiniais žaidimais Goloka

Vāndāvane ir neturi nieko bendro su materialia gamta. Visi Dievo pavidalai išeina iš Jo ir tokiu būdu nuo Jo nesiskiria. Kaip skleidžiasi Kāṇḍos ekspansijos į materialų pasaulį, pavaizduota šioje schemoje:

Kāṇḍa > Balarāma > Ādi catur vyuha (Saṅkarā a) > antrinė catur vyuha (Saṅkarā a) > Mahā Viṇḍu > Garbhodaka āyī Viṇḍu > Kāṇḍodaka āyī Viṇḍu > Ananta Śeṅa (kosminė gyvatė, ant daugybės nugarų laikanti visas visatas, o kiekvienoje visatoje – visas planetines sistemas).

Kāṇḍa skleidžia savo Nārāyaṅos ekspansijas, kurios palaiko dvasinio pasaulio planetas. Nārāyaṅa skleidžia save į tris Viṇḍu, kurie sukuria, palaiko ir sunaikina visas materialias visatas. Šie trys Viṇḍu vadinami puruṅa avatārais. Viṇḍu, būdamas materialaus pasaulio Viešpačiu (puruṅa) ir globėju, nors ir persmelkia visa, kas egzistuoja, tiesioginio sąlyčio su materija taip pat neturi. Jis sukuria materialią gamtą Savo žvilgsniu.

„Brahmā saṅhita“ 5.7-9 sako, kad Viṇḍu žvilgsnis įgyja Śambhu (Śivos) pavidalą ir yra šio pasaulio kūrėjas:

„Krišna niekaip nesusijęs su savo iliuzine energija. Ir vis dėlto, ji nėra visiškai atkirsta nuo Absoliučios Tiesos. Kai Jis nusprendžia kurti materialų pasaulį, prasideda meilės žaidimas, kuriame jis užimtas savo dvasinės (čit) energijos Ramos, sviedžia žvilgsnį, laiko energijos pavidalu į klaidinančią energiją.

Ramadevi, dvasinė (čit) energija, Aukščiausio Viešpaties mylima palydovė, yra visų gyvų būtybių nešėja. Dieviška pilnutinė Krišnos dalis (ekspansija) sukuria šį materialų pasaulį. Kūrimo metu pasirodo dieviška aureolė, kurios prigimtis atitinka Jo pavaldžią dalį (svamša). Ši aureolė yra dieviškas Śambhu - apreikštas Aukščiausio Viešpaties vyriškumo simbolis. Ši aureolė yra tik užtemdytas aukščiausio amžinojo švytėjimo atspindys. Šis vyriškumo simbolis yra Dievui pavaldi dalis, kuri veikia kaip šio materialaus pasaulio kūrėjas, paklūstantis aukščiausiai motinai (niyatih). Iš aukščiausios motinos kyla ir šio pasaulio vaisingumo galia - maya, ribota, neabsoliuti (apara) galia - materialaus moteriško vaisingumo simbolis. Jų dviejų jungtis sukuria galimybę pasireikšti iškreiptai sąmonei, kuri atspindi Aukščiausio Viešpaties troškimą kurti sėklą.

Visi didžiojo Viešpaties (Mahešvaros) sutuoktinės palikuonys, šio materialaus pasaulio

gyventojai atsiranda kaip vyriškojo ir moteriškojo dauginimosi organų pasekmė.“

Materialus pasaulis turi tris stadijas: kūrimą, palaikymą ir naikinimą. Viešpats Viṣṇu prižiūri visas šias tris stadijas. Visos visatos kyla iš Jo ir į Jį sugrįžta. Tačiau tam, kad supaprastintų Savo darbą, Viṣṇu jį padalina trims asmenybėms: Brahmā atsako už antrinį kūrimą, Viṣṇu pasilieka sau priežiūrą ir palaikymą, o Śiva atsakingas už naikinimą. Kadangi šios trys asmenybės atlieka Viešpaties funkcijas kuriant (aistra-rajās), palaikant (dorybė, egzistencija – sattva) ir naikinant (neišmanymas, tamsa – tamas), jos vadinamos guṇa avatārais, arba apsireiškimais, prižiūrinčiais tris materialios gamtos guṇas.

Kūrimas

**Kūrimas yra dviejų rūšių: sarga - pirminis ir visarga - antrinis.
Kiekvieną kartą po naikinimo kūrimas vyksta taip pat**

Kai didžiosios nakties (naikinimo) laikas baigiasi (ir išmuša valanda naujam kūrimui) tuomet visų Dievas atsimena pasaulio sandarą tuoj pat iki sunaikinimo ir suformuluoja savo norą. „Aš tapsiu daugeliu.“

Jis padalina į skirtingas dalis visą dvasios-materijos kūną, kuris buvo įsiliejęs į Jį. Tokiu būdu besimėgaujantios jivos ir pasimėgavimo objektai – dvasia ir materija – dabar išeina iš jo kaip atskiros esybės. Po to Viešpats sukuria visą pasaulį lygiai tokį patį, koks jis buvo prieš tai, pradedant didžiuoju principu (Mahat tattva) ir baigiant kosminiu kiaušiniu ir Brahmā. Tuomet jis apreiškia Vedas lygiai tuo pačiu nuoseklumu, kaip jos buvo prieš tai ir prote moko jos Brahmą. Jis patiki jam pabaigti kurti visatą, taip kaip ji buvo anksčiau, pradedant dievais ir toliau. Tuo pat metu Jis įžengia į pasaulį ir jame viešpatauja kaip jo vidinis valdovas ir kontroliuotojas. Brahmā Viešpaties malone taip pat turi visažinystės galią ir Vedų žodžių padedamas, atsimindamas tipus ir t.t. sukuria naujus dievus, lygiai tokius pat, kokie buvo ankstesniame pasaulyje. Tokiu būdu, kai Veda naudoja žodžius Indra ir t.t., ji kalba apie amžinus Indros ir kitų dievų tipus. Kadangi šie tipai yra amžini, nors kiekvieno naikinimo metu formos išnyksta, Vedos yra amžinos. (Baladeva Vidyabhūṣana, „Govinda Bhaṣya“, 1.3.30)

Pirminio kūrimo procesas:

Viešpaties valia iš Jo vidinės energijos Ramā atsiranda mahat tattva – užterštos sąmonės debesis. Šią mahat tattvą Viešpats žvilgsniu apvaisina gyvomis būtybėmis – jivomis (sa aikṣata tat tejo 'sajata: "Jis pažvelgė į Savo energiją, kuri tuomet apreiškė materialią kūriniją", „Aitareya Upaniṣad“ 3.11).

Višnu žvilgsnis į materialią gamtą įgyja Śambhu (Śivos) pavidalą, kuris yra vyriškasis pradas, apvaisinantis materialios gamtos įsčias gyvomis būtybėmis. Durgā – materiali gamta, kuri yra deivės Ramā iškreiptas atspindys, yra šios įsčios, apvaisinamos gyvomis būtybėmis, ir tampančios visų materialių formų šaltiniu.

Mahat-tattva yra laidininkas tarp tyros dvasinės sielos ir materialios egzistencijos. Tai jungtis tarp dvasios ir materijos, iš kurios kyla gyvos būtybės netikras ego – ahaṁ kāra. Todėl netikras ego yra pirmasis mahat-tattvos produktas arba jos transformacija. Netikras ego pasireiškia trimis fazėmis: kaip priežastis, pasekmė ir veikiantysis. (SB 3.5.29). Taip pat galima teigti, kad netikras ego kyla iš Viešpaties paribio energijos - taṁ asthā-śakti (SB 2.5.25). Netikro Ego – ahaṁ kāros - Dievybė yra Viešpats Śiva. Netikras Ego reiškia savęs tapatinimą su žemesniąja energija. Netikro ego funkcijos aprašytos „Śrīmad Bhāgavatam“ 3.26.26:

*karṁ tvaṁ karaṁ atvaṁ ca
kāryatvaṁ ceti lakṁ aṁ am
śānta-ghora-vimūṁ hatvam
iti vā syād ahaṁ kṁ teṁ*

„Klaidingas ego yra charakterizuojamas kaip veikiantysis, kaip veiksmo instrumentas, taip pat kaip veiksmo pasekmė. Taip pat iš klaidingo ego kyla sąvokos: ramus, veiklus ir bukas priklausomai nuo to, dorybės, aistros ar neišmanymo guṁ a jį veikia.“

Mahat tattva, išjudinta laiko faktoriaus (kuris yra Kṁṁṁ os impersonalus pasireiškimas), išjudino iš pusiausvyros tris guṁ as, kurių sąveika sukuria visa, kas juda ir kas nejuda šiame pasaulyje. Šios guṁ os atsirado viena po kitos: sattva, rajas ir tamas - dorybė, aistra ir neišmanymas. Šios guṁ os įkūnija tris Viešpaties materialias galias:

- 1) dravya śakti – galia, sukurianti materiją,
- 2) kriyā śakti – veiklos arba judėjimo galia,
- 3) jñāna śakti - suvokimo ir pažinimo galia.

Jų pagalba viskas yra kuriama, palaikoma ir naikinama.

Netikras ego reiškiasi per tris guṇas. Ego aistroje vadinamas taijasa, dorybėje - vaikārika ir neišmanyme - bhūta. Netikras ego yra proto, juslių ir juslių objektų priežastis. Protas yra vidinė juslė, o dešimt juslių yra išorinės.

Ego dorybės guṇoje

Iš ego dorybės guṇoje atsirado protas bei pusdieviai, valdantys pasaulio kryptis, orą, Saulę, lietu, ugnį ir t.t.

Proto funkcijos aprašytos „Śrīmad Bhāgavatam“ 3.26.27:

*vaikārikād vikurvāṇ ān
manas-tattvam ajāyata
yat-saṅkalpa-vikalpābhyāṅ
vartate kāma-sambhavaṅ*

„Iš klaidingo ego dorybės guṇoje transformacijos metu atsirado proto principas. Jo funkcijos yra saṅkalpa – noras ar ryžtas siekiant tikslo, vikalpa – neigimas, neryžtingumas, norų kaita, kāma-sambhava – fantazavimas arba svajonės.“

Prote gimsta norai, prote norai keičiasi ir išnyksta. Prote gimsta svajonės ir fantazijos apie tai, kas būtų jeigu norai išsipildytų. Protas taip pat valdo jusles todėl jis vadinamas šeštąja jusle. Visa tai vadinama manodharma – proto funkcijomis.

Kalbos dievybė yra Agni. Arterijų ir skrandžio dievybės yra upės ir vandenynas, proto dievybė – mėnulis, Vāyu kontroliuoja taip pat uoslę, nes kvapus perneša oras. Upių dievybės vadovauja nervų veiklai, o vandenynas vadovauja skrandžiui ir žarnynui. Yamarāja taip pat prižiūri išeinamąją angą ir genitalijas, nes sėklos netekimas veda į siaubingą mirtį, o mirčiai vadovauja Yamarāja.

Ego aistros guo oje

Iš ego aistros guo oje atsirado intelektas ir dešimt juslių: penkios suvokiančios juslės ir penkios veikiančios. Intelektas yra padėti suprasti objektų prigimtį, kai sąmonė juos suvokia juslių pagalba („Śrīmad Bhāgavatam“ 3.26.29), todėl intelektas yra susijęs su juslėmis.

Intelektas

Intelektas aprašytas „Śrīmad Bhāgavatam“:

*sa śayo 'tha viparyāso
niścaya sm tir eva ca
svāpa ity ucyate buddher
lak a a v ttita p thak*

„Abejonės, klaidingas supratimas, įsitikinimai, atmintis ir miegas, kurie apibrėžiami pagal savo skirtingas funkcijas yra įvairios intelekto charakteristikos.“ („Śrīmad Bhāgavatam“ 3.26.30)

*jāgrat svapna su upta ca
gu ato buddhi-v ttaya
tāsā vilak a o jīva
sāk itvena viniścita*

Būdravimas, miegas ir gilus miegas yra trys intelekto funkcijos, kurias sukelia materialios gamtos guo os. Gyvoji esybė, esanti kūne, pasižymi savybėmis, kurios skiria ją nuo šių trijų būsenų, todėl ji visuomet išlieka tik šių būsenų stebėtoja. („Śrīmad Bhāgavatam“ 11.13.27)

Penkios suvokiančios juslės:

Ausys – klausos organas. Klausą kontroliuojančios dievybės – pasaulio kryptių valdovai (dik pāla),

Oda – lietimasis, o kontroliuojančios dievybės – oro dievas (Vāyu) bei medžiai. Lietimo

pojūtis yra dviejų rūšių – lietimasis ir niežulys. Plaukų ant kūno dievybė yra Oṃ adhya. Jis taip pat kontroliuoja niežulio pojūtį. Plaukus ant kūno taip pat kontroliuoja medžių dievybės.

Akys – regėjimo joslė, o kontroliuojanti dievybė – Saulės Dievas Sūrya,

Liežuvis – skonio joslė, o kontroliuojanti dievybė – vandens dievas Varuṃ a,

Nosis – kvapo joslė, o kontroliuojančios dievybės – du broliai Aśvinī-kumārai.

Garsui girdėti dauguma gyvių turi ausis. Kai kurių gyvių šis organas neišvystytas. Gyvatė girdi akimis. Dauguma gyvių prisilietimą suvokia odos pagalba. Visas kūno paviršius yra jautrus, išskyrus kelias vietas: nagus, plaukus ir t.t. Tačiau šio pojūčio galia įvairiose kūno dalyse priklauso nuo ten esančios gyvybės. Protas, gyvybės oras (prāṃ a) ir kalba yra susiję su žeme, vandeniu ir ugnimi.

„Garuṃ a Purāṃ a“ 1.115.21 kalba apie tai, kaip joslės sąlygoja gyvą būtybę:

„Elnias, dramblys, plaštakė, bitė ir žuvis pražūva dėl savo prisirišimo prie penkių juslių organų.

Elnias klausosi melodingos muzikos, ir medžiotojas jį pagauna (ausis); dramblys pagaunamas panaudojus dramblio Patelę (lietimas); naktinis drugys susižavi liepsnos spalva ir sudega liepsnose (akis), bitė susivilioja medaus kvapu, sklindančiu iš lotoso žiedo, ir uždaroma jame (kvapas); žuvis užkimba ant jauko ir pražūva (skonis). Net vienas iš šių penkių organų yra destruktivus. Kaip tuomet žmogui, naudojančiam visas penkias jusles, įmanoma išvengti sunaikinimo?“

Veikiančios joslės taip pat yra penkios:

Rankos - kontroliuojanti dievybė Agni,

Kojos - kontroliuojanti dievybė Viešpats Upendra,

Balsas - kontroliuojanti dievybė dangaus valdovas Indra,

Išeinamoji anga - kontroliuojanti dievybė Mitra,

Genitalijos - kontroliuojanti dievybė Brahmā (Prajāpati).

Balsas yra juslė, sukurianti kalbą. Balsas kyla aštuoniose vietose: krūtinėje, gerklėje, galvoje, liežuvyje, dantyse, nosyje, lūpose ir gomuryje. Kadangi kai kuriems gyvams šios vietos nepakankamai išvystytos, jie neturi kalbos dovanos. Kita kategorija yra juslės, sukuriančios įvairius objektus ir atliekančios kitą veiklą, tokią kaip gamyba ar menas. Daugybei gyvių ši juslė yra rankose ir pirštuose, o drambliams ji yra straubyje. Dar kitai grupei priklauso juslės, pernešančios iš vienos vietos į kitą, judėjimo juslės. Žmonėms ir daugeliui kitų gyvių ši juslė yra kojose, gyvatėms ji yra krūtinėje, o paukščiams – sparnuose. Dar kitai kategorijai priklauso juslė, pašalinanti nešvarumus iš organizmo. Žmogui - tai išeinamoji anga. Paskutinioji kategorija - tai juslė, suteikianti stiprų malonumą. Ši juslė - genitalijose. Tokiu būdu šiuos 14 elementų (protą, intelektą, netikrą ego, prānā ir 10 materialių elementų) valdo įvairūs pusdieviai. Brahmā, Śiva ir Viṣṇu valdo vidines jusles: intelektą, ego ir protą. Tik todėl gyvoji būtybė gali priimti sprendimus, mąstyti ir suvokti save. Dik-pālos, Marutai, Sūrya, Varuṇa ir Aśvinī-Kumārai valdo ausis, odą, akis, liežuvį, nosį atitinkamai. Tokiu būdu gyvoji būtybė gali jausti garsą, prisilietimą ir t.t. Agni, Indra, Upendra, Yama ir Prajāpati valdo balsą, rankas, kojas, išeinamąją angą ir genitalijas atitinkamai. Todėl gyvosios būtybės gali kalbėti, paimti daiktus, judėti ir t.t.

Iš ego neišmanymo guṇoje kilo juslių objektai.

Pirma iš netikro ego atsirado penki juslių objektai, vadinami pañca-tanmātrā, o iš jų vienas po kito kilo grubūs elementai (bhūtos). SB 3.26.22-49 taip aprašo grubių elementų kūrimą:

Kai ego neišmanymo guṇoje sužadino Aukščiausio Dievo Asmens lytinė energija, apsiereiškė subtilus garso elementas (śabda), o iš šio garso kilo erdvė (ākāśa) ir klausos juslė (śrotra).

Išmanantys žmonės garsą apibrėžia kaip tai, kas perduoda objekto idėją, parodo kalbėtoją,

užstotą nuo mūsų, ir yra subtilus eterio pavidalas.

Eterinio elemento veiklą ir charakteristikas galima suvokti kaip išorinę ir vidinę erdvę, kurioje egzistuoja visos gyvos būtybės, kaip gyvybės oro, juslių bei proto veiklos lauką.

Iš eterio egzistencijos, kuri kyla iš garso, laikui įtakojant, kyla kita transformacija ir taip atsiranda subtilus prisilietimas (sparša), o tada pasireiškia oras (vāyu) bei lytėjimo juslė.

Minkštumas bei kietumas, šaltis ir karštis yra lytėjimo, subtiliojo oro pavidalo, atributai.

Oro poveikis pasireiškia judesyje, susimaišant objektams, galimybėje suprasti garso objektus bei kitą jutiminę patirtį, taip pat galimybėje tinkamai funkcionuoti visoms kitoms juslėms.

Sąveikaujant orui ir lytėjimo juslei, gyvos būtybės įgyja skirtingus pavidalus (rūpa), nulemtus jų likimo. Evoluicionuojant šiems pavidalams, atsiranda ugnis (teja) ir akys (cak u), matančios įvairias spalvotas formas.

Formos charakteristikos suvokiamos iš dydžio, kokybės ir individualumo. Ugnies pavidalą apsprendžia jos spindėjimas.

Ugnis suvokiama iš jos šviesos ir galimybės virti, virškinti, sunaikinti šaltį, garinti, kelti alkį ir troškulį valgant bei geriant.

Sąveikaujant ugniai ir regėjimo pojūčiui, aukštesnio potvarkio dėka, atsiranda subtilus skonio elementas (rasa). Iš skonio atsiranda vanduo (ambha), o taip pat liežuvis (jihvā), kuris jaučia skonį.

Nors pradžioje vienas, dėl sąlyčio su kitomis substancijomis, skonis tampa daugialypis:

sutraukiantis, saldus, kartus, aštrus, rūgštus ir sūrus.

Vandens charakteristikos suvokiamos iš gebėjimo drėkinti kitas medžiagas, koaguluoti įvairius mišinius, sukelti pasitenkinimą, palaikyti gyvybę, minkštinti daiktus, pašalinti karštį, užpildyti vandens telkinius, gaivinti, malšinant troškulį.

Dėl vandens ir skonio joslės sąveikos, prižiūrint aukštesnėms jėgoms, atsiranda subtilus kvapo (gandha) elementas. Iš jo atsiranda žemė (pṛthivī) bei uoslės jautimas, kuriuo galime patirti žemės kvapą.

Kvapas, nors ir vienas, tampa daugeliu – sumišęs, iššaukiantis, kvapnus, švelnus, stiprus, rūgštus ir t.t., priklausomai nuo sumišusių substancijų proporcijos.

Žemės savybes galima suvokti modeliuojant Aukščiausio Brahmano pavidalus, konstruojant gyvenamas vietas, gaminant puodus vandens laikymui ir t.t. Kitais žodžiais, žemė yra vieta, laikanti visus kitus elementus.

Kadangi priežastis egzistuoja pasekmėje, visų ankstesnių elementų savybės yra pastebimos vėlesniuose. Štai kodėl visų elementų ypatybės egzistuoja žemėje.

Vadinasi grubūs elementai ir jų savybės (priežastys) yra šie:

Ākāśa (eteris) - pirmasis iš materialių elementų, su savo savybe śabda (garsu);

Vāyu (oras) su savo savybėmis: garsu ir lytėjimu (sparša).

Analaḥ (agni arba ugnis) su savo savybėmis: garsu, lytėjimu ir forma (rūpa).

Āpa (vanduo) su savo savybėmis: garsu, lytėjimu, forma ir skoniu (rasa).

Bhūmi (žemė), su savo savybėmis: garsu, lytėjimu, forma, skoniu ir kvapu (gandha).

Taip Mahā Viṣṇu pirmiau sukūrė 16 kūrimo principų:

5 materialūs elementai - pañca mahā bhūta: žemė, vanduo, ugnis, oras, eteris, 5 veikiančios juslės: rankos, kojos, genitalijos, balsas, išeinamoji anga 5 informacija kaupiančios juslės: akys, nosis, ausys, liežuvis, oda bei šeštoji juslė - protas.

Visus materialius elementus vardina „Śrīmad Bhāgavatam“ 3.26.11-15 posmai:

„Penkių grubių ir penkių subtilių materijos pradų, keturių vidinių jutimų, penkių pažinimo juslių ir penkių vykdomųjų organų visuma yra vadinama pradhana. Penki grubieji pradai - tai žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Be jų egzistuoja ir penki subtilieji pradai: kvapas, skonis, spalva, lytėjimas ir garsas. Pažinimo juslių ir vykdomųjų organų viso yra dešimt - tai klausos, skonio, lytėjimo, regos, uoslės organai, aktyvusis kalbos organas, o taip pat aktyvieji darbo, judėjimo, dauginimosi ir šalinimo organai. Vidiniai, subtilieji jutimai reiškiasi keturiais aspektais: kaip protas, inte-lektas, savimonė ir sutepta sąmonė. Atskirti juos galima pagal vykdomas funkcijas, nes kiekvienas iš jų reiškiasi skirtingai ir turi būdingus požymius. Visi šie pradai laikomi kokybines charakteristikas turinčiu Brahmanu, o juos apjungiantis veiksnys, laikas, - dvidešimt penktuoju materialiu kūrinijos pradmeniu.“

Gyvosios būtybės materialiam pasaulyje yra visiškai priklausomos nuo visuminės materialios energijos – kai ji juda, visos gyvos būtybės juda, kai ji nustoja stengtis, visos gyvos būtybės sustabdo savo juslių veiklą (SB 2.10.16). Gyvos būtybės negali aplenkti Viešpaties. Prieš tai, kai gyvoji būtybė užsinori ko nors, turi užsinorėti Viešpats. Tada, kai Viešpats regi, gali regėti ir visos būtybės. Kai Viešpats uosto, gyvosios būtybės taip pat gali uostyti. Todėl Viešpats vadinamas Hṛīkeśa – juslių valdovu. Viešpaties keturypės ekspansijos vadovauja visoms materialaus pasaulio dievybėms. Viešpats Vāsudeva vadovauja tyrai sąmonei. Viešpats Saṅkarā aṅga yra Viešpaties Śivos, kuris vadovauja netikram Ego, dievybė. Viešpats Pradyumna yra Viešpaties Brahmos, kuris vadovauja materialiam intelektui, dievybė. Viešpats Aniruddha

yra Mėnulio dievo Somos, kuris vadovauja materialiam protui, dievybė.

Tai vadinamas pirminis kūrimas - sarga. Po to galėjo apsireikšti pati visata ir tik tada, kai visi šie elementai buvo sudėti kartu, galėjo atsirasti formos.

Antrinis kūrimas visatoje (visarga):

Pirmiausia Viešpats įėjo į kiekvieną visatą kaip Hiraṅyagarbha – auksinis Viešpats. Jis yra visatos pavidalas, o įvairios Jo kūno dalys simbolizuoja įvairias planetines sistemas. Taip prasidėjo antrinis kūrimo procesas - visarga.

Kūrimas Bhāgavata puranoje

Iš Garbhodaka āyī Viṣṇu (Hiraṅyagarbhos) bambos išaugo lotosas, kurio stiebe vėliau išsidėstė visos 14 planetinių sistemų. Lotoso vainikas simbolizuoja Viešpaties Brahmos buveinę. Viešpats Brahmā gimė šiame lotoso žiede be tėvo ir motinos, tiesiai iš Viṣṇu, todėl jis vadinamas Svayambhū - gimęs pats iš savęs. Šis lotoso žiedas yra visų gyvų būtybių jungtis su Aukščiausiuoju. Tai tarsi virkštelė, kuri jungia tik gimusį kūdikį su motina. Tokiu būdu palaikoma ir maitinama visa mūsų egzistencija.

Viešpats Brahmā, pirmoji gyva būtybė visatoje, pradėjo kurti sujungdamas sielas su tam tikromis materialiomis formomis. Jis kūrė protu bei fiziškai. Jis kūrė gyvųjų būtybių kūnus, kurie palaipsniui užpildė visą visatą. Viešpaties Brahmos kūrimas nėra nepriklausomas ir savavališkas. Śrīmad Bhāgavatam rašo, kad Brahmā kūrė atsimindamas ir kartodamas žodžius, simbolizuojančius kiekvieną daiktą. Kitaip tariant, jis kūrė, kartodamas mantras.

Pirmiausia Brahmā sukūrė neišmanymo elementus (SB 3.20.18):

tamas – tikėjimas, kad materija ir dvasia yra tas pats;

moha – nuosavybės idėja ir iš jos kylantis prisirišimas prie objektų, vaikų ir pan., laikant juos savo;

mahāmoha – priklausomybė nuo juslinių malonumų;

tamisra – nekantrumas arba įtūžis;

andhatamisra – netekties ar mirties baimė.

Tai yra penkių rūšių kliūtys (viparyaya) sielai siekiant atrasti save. Patanjalo jogos sistemoje šios kliūtys vadinamos penkiomis kančiomis (kleśa):

avidya – neišmanymas;
asmita – savanaudiškumas;
raga – prisirišimas („meilė“);
dveśa – neapykanta; ir
abhiniveśa – laikinų kančių baimė. [\[1\]](#)

Taip Brahmā sukūrė materialios egzistencijos sąlygas. Po to jis paliko šį neišmanymo kūną ir nauju kūnu pradėjo naują kūrimą. Kai Brahmā palieka kūną, reiškia, jog jis pakeitė savo mąstyseną. Tada jis sukūrė keturis Kumārus: Sanaką, Sanandą, Sanātaną ir Sanat Kumāra. Kai šie atsisakė vesti, Brahmā supyko ir iš jo pykčio gimė Rūdra (Śiva). Rūdra pradėjo replikuotis ir greitai jo ekspansijos jau norėjo praryti visą visatą, bet Brahmā liepė Rūdrai užsiimti askezėmis ir laukti pasaulio pabaigos.

Tada Brahmā sukūrė dešimt pagrindinių sūnų:

- 1) Nārada - gimė iš Brahmos proto.
- 2) Vasīṣṭha - gimė iš Brahmos kvėpavimo.
- 3) Dakṣa - gimė iš Brahmos nykščio.
- 4) Bhṛgu - gimė iš Brahmos prisilietimo.
- 5) Kratu - gimė iš Brahmos rankos.

6) Pulastya - gimė iš Brahmos ausies.

7) Aṅgirā - gimė iš Brahmos burnos.

8) Atri - gimė iš Brahmos akių.

9) Marici - gimė iš Brahmos proto.

10) Pulaha - gimė iš Brahmos bambos.

Religiją Viešpatys Brahmā sukūrė iš savo krūtinės, o ateizmą iš savo nugaros. Aistrą ir troškimus jis apreiškė iš savo širdies, o pyktį – iš antakių, godumą – iš lūpų, o kalbos dovaną – iš burnos. Vandenybę jis sukūrė iš savo lytinių organų, o nuodėmingą veiklą iš savo išeinamosios angos. Kardama gimė iš jo šešėlio. Brahmā turėjo dukrą Vāk, ir Brahmā užsinorėjo jos. Kai sūnūs meldėsi Aukščiausiam, kad tėvas atsipeikėtų, Brahmā vėl atsisakė savo nuodėmingo kūno ir šis tapo pavojingomis tamsiomis ūkanomis.

Keturios Vedos, keturi religijos principai, keturi socialiniai sluoksniai, medicinos mokslas, karo mokslas, muzikos menas ir architektūra – visi išėjo vienas po kito iš Viešpaties Brahmos. Penktoji Veda (purāṇos) ir istorijos taip pat išėjo paeiliui iš įvairių Viešpaties Brahmos burnų. Aštuonių rūšių aukų atnašavimai, keturi atsiskyrėlio gyvenimo skyriai, keturi sannyāsio gyvenimo skyriai, loginės argumentacijos mokslas, teisė ir įstatymai, moralinis kodeksas – visa tai apsireiškė iš jo burnų. Praṇava oṃ kāra apsireiškė iš jo širdies. Iš jo plaukų atsirado poetinis metras – uṣṇik, gāyatrī metras – pagrindinis Vedų himnas – iš jo odos, triṣṭup metras – iš mėsos, anuṣṭup metras iš venų, o jagatī metras – iš kaulų. Eiliavimo menas paṅkti atsirado iš kaulų čiulpų, o kitas eiliavimo būdas – bhṛhatī – iš jo gyvybės oro. Brahmos siela apsireiškė kaip sparša abécélė (25 pagrindinės priebalsės), jo kūnas – kaip balsiai, o juslės kaip šnypščiamieji garsai, jėga kaip pusbalsiai, o jo juslinė veikla kaip septynios natos.

Kai Brahmā mąstė, kaip padidinti gyvų būtybių skaičių visatoje, iš jo kūno atsirado du pavidalai:

Svayambhūva Manu ir jo žmona Śatarūpā. Laikui bėgant jis susilaukė dviejų sūnų: Uttānapādos ir Priyavratos ir trijų dukterų: Ākūti, Devahūti ir Prasūti. Jis atidavė jas trims išminčiams atitinkamai: Ākūti – išminčiui Ruci, Devahūti – Kardamai, o Prasūti – Dakṣai. Jie užpildė visą visatą gyvomis būtybėmis.

Kai Viešpats Brahmā nusimetė savo kūną nakties pavidalu, rākṣasai ir yakṣos pasičiupo jį. Naktis yra alkio ir troškulio šaltinis. Užvaldyti alkio bei troškulio demonai puolė Brahmā, ir Brahmā išsigandęs paprašė jų pasigailėjimo. Tada jis sukūrė pusdievius ir numetė jiems dieną ir jie pasičiupę dieną pradėjo su ja žaisti.

Tada Brahmā iš savo sėdmenų sukūrė kitus demonus, kurie labai mėgsta seksą. Jie su lytiniais troškimais puolė Brahmā, kuris iš pradžių juokėsi iš jų kvailumo, o po to rimtai išsigandęs pradėjo nuo jų bėgti. Viešpaties Viṣṇu patartas Brahmā paliko šitą kūną, kuris vėliau tapo vakaro prieblanda ir demonai sutrikę palaikė šią prieblandą moterimi ir pasiėmė ją.

Tada Brahmā apreiškė gandharvus ir apsarās.

Tada iš savo tingumo Brahmā apreiškė vaiduoklius ir dvasias. Vaiduokliai pasisavino Brahmos kūną, kurį šis paliko žiovalio pavidalu (tai taip pat miegas, kuris sukelia seilėjimą. Vaiduokliai mėgsta tokias žmones).

Iš savo neregimo pavidalo bambos Brahmā tuomet apreiškė sādhyas ir pitās. Po jų Brahmā sukūrė siddhas ir vidyādharas, kuriems suteikė antardhāna pavidalą (pavidalas, kurį galima jausti šalia, bet negalima regėti).

Pamatęs savo atvaizdą vandenyje Brahmā susižavėjo savo pavidalu ir iš savo atspindžio sukūrė kimpuruṅgas ir kinnaras.

Kartą Brahmā atsigulė ir išsitiesė visu ūgiu. Niūrioje nuotaikoje jis paliko savo kūną, kuris tapo gyvatėmis.

Iš savo proto Brahmā sukūrė Manu, kurie skatina labdaringą, dorybingą veiklą, ir suteikė jiems savo žmogišką pavidalą.

---

[1] Sānkhya Kārikā, p. 148-150